

**LIST OTWARTY DO BIAŁORUSKIEJ WSPÓLNOTY
AKADEMICKIEJ**

Dnia 21 września 2020 roku Rada Naukowa, Dyrekcja i pracownicy Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk wystosowali list otwarty do białoruskiej wspólnoty akademickiej:

„Piszemy te słowa, by wyrazić naszą żywą solidarność ze studentkami i studentami, naukowczyniami i naukowcami w Białorusi, którzy protestują przeciwko sfalszowaniu wyborów prezydenckich w ich ojczyźnie i są przez obecne władze poddawani brutalnym represjom.

Uniwersytety to od czasów średniowiecza wspólnoty nauczycieli i uczniów, których łączy naukowe poszukiwanie prawdy. Podobnie jak i inne instytucje akademickie, powinny być miejscami krytycznych dyskusji i nieskrępowanej wymiany myśli, a także obywatelskiego, odpowiedzialnego zaangażowania na rzecz społeczeństwa i kraju. Takie właśnie dążenie zarówno do prawdy, jak i do naprawy rzeczywistości społeczno-politycznej motywuje dzisiejszy udział licznych przedstawicieli białoruskich środowisk akademickich w ogólnokrajowych, ze wszelkich miar słusznych, protestach.

Władza, która nie tylko odmawia dialogu z narodem, ale jawnie występuje przeciw prawu i moralności, która bije, torturuje i więzi pokojowo manifestujących ludzi, w tym młodzież akademicką i uczniów, tym bardziej demonstrowa swój uzurpatorski charakter. Ufamy, że przyjdzie dzień, kiedy wszyscy sprawcy przemocy staną przed sądem i poniosą adekwatną karę. Wierzymy, że powszechny nacisk społeczny, mądre i roztropne działania Białorusinek i Białorusinów, w tym członkiń i członków wspólnoty akademickiej, ten dzień przybliżają.

Solidaryzujemy się ze wszystkimi postulatami protestujących. Razem z Wami domagamy się zaprzestania przemocy, przeprowadzenia nowych, wolnych i uczciwych wyborów oraz zwolnienia wszystkich więźniów politycznych.

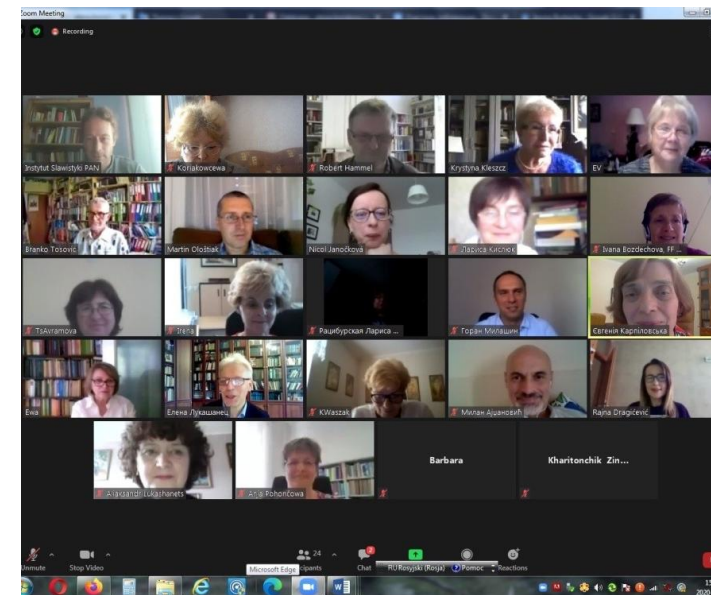
Podziwiamy Waszą odwagę i nieustępliwość w walce o prawdę, godność i wolność, o sprawiedliwe państwo i uczciwą władzę, o demokratyczne zasady i prawa człowieka. Wasza pokojowa walka przeciw przemocy budzi nasz najgłębszy szacunek.

Dzisiaj łączymy się z Wami w hasło »wierym, możam, pieramozam« i stajemy obok Was w łańcuchu solidarności».

Z wersją listu w języku białoruskim i w języku angielskim można się zapoznać, klikając na link: <https://ispan.waw.pl/default/wp-content/uploads/list-otwarty-do-bialoruskiej-wspolnoty-akademickiej.pdf>.

**XX MIĘDZYNARODOWA KONFERENCJA KOMISJI
SŁOWOTWÓRCZEJ PRZY MIĘDZYNARODOWYM
KOMITECIE SLAWISTÓW**

W dniach 8–10 września 2020 roku odbyła się XX Międzynarodowa Konferencja Komisji Słotwórczej przy Międzynarodowym Komitecie Slawistów pt. „Słotwórstwo w przestrzeni komunikacyjnej” (spotkania Komisji Słotwórczej odbywają się nieprzerwanie od lat dziewięćdziesiątych XX wieku). »

Uczestnicy konferencji on-line. Fot. z archiwum organizatorów

Organizatorem tegorocznego międzynarodowego spotkania był Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk. W spotkaniu on-line wzięło udział około pięćdziesięciu badaczy z Austrii, Białorusi, Chorwacji, Czech, Francji, Niemiec, Polski, Rosji, Serbii, Słowacji, Słowenii i Ukrainy. W ciągu trzech dni ogłoszono ponad trzydzieści referatów, a głównym tematem konferencji, stale przewijającym się w obradach, były procesy słowotwórcze w wielowymiarowej przestrzeni komunikacyjnej, obejmującej rozmaite sytuacje, sfery i rejestry kontaktu werbalnego oraz indywidualne zachowania językowe użytkowników.

W wystąpieniach poruszano problemy dotyczące m.in. innowacji słowotwórczych w perspektywie kontekstu socjokulturowego, psychologicznego, stylistycznego; typów i zmian mechanizmów tworzenia wyrazów-neologizmów; konwencjonalności i niekonwencjonalności wykorzystania technik i środków słowotwórczych w obrębie sfer komunikacji, dyskursów i rejestrów; pragmatycznych aspektów słowotwórstwa i sposobów wartościowania, perswazji, ekspresji; przejawów globalizacji procesów komunikacyjnych w słowotwórstwie. Kilka wystąpień poświęcono aktualnemu obecnie tematowi, jakim jest wpływ rzeczywistości pandemicznej na komunikację między użytkownikami języków. Nakreślono nowe, rozpatrywane dynamicznie w komunikacji językowej, perspektywy badań słowotwórczych w językach słowiańskich. Perspektywa taka pozwala ukazać zmiany i skuteczność działań komunikacyjnych w szerokim zakresie oglądu języka, wzbogaca dotychczasowe, tradycyjne i statyczne opisy słowotwórcze. Liczne referaty i toczony między referentami żywy dyskurs pokazały różnorodność metod opisu współczesnego słowotwórstwa słowiańskiego i sławistycznego oraz bogactwo materiału językowego, który może zostać zbadany.

(Oprac. P. Kowalski)

Konferencja dofinansowana z programu „Doskonała nauka – Wsparcie konferencji naukowych” Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

FESTIWAL NAUKI

W ramach dwudziestej czwartej edycji Festiwalu Nauki w dniu 26 września 2020 roku w Pałacu Staszica w Warszawie, o godz. 12.30 odbył się wykład: *Ćwiczenia z ekspansji. Gorączka brazylijska i początki ruchu narodowodemokratycznego w Polsce*, wygłoszony przez dr Claudię Snochowską-Gonzalez z Instytutu Sławistyki Polskiej Akademii Nauk.

Dr Claudia Snochowska-Gonzalez podczas wykładu. Fot. A.A. Kaim

Dr Claudia Snochowska-Gonzalez opowiedziała o mało znanych początkach ruchu narodowodemokratycznego w Polsce. Przybliżyła atmosferę i narrację ideologiczną endecji, towarzyszącą organizowaniu mas chłopskich migrujących z Galicji do Brazylii.

Projekt kolonialny okazał się zaskakująco ważnym elementem rozwijającej się ideologii endeckiej zmierzającej ku autorytarnemu, integralnemu nacjonalizmowi. »

Z opisem wykładu można zapoznać się, klikając w ten link: https://festiwalnauki.edu.pl/spotkania/cwiczenia-z-ekspansji-goraczka-brazylijska-i-poczatki-ruchu-narodowodemokratycznego-w-0?fbclid=IwAR1XV5kk6FyRWQkGVxVeEc_vOkKZe1RC1SO_09L7ihGlmLzYM-aagOp3yBw.

(Oprac. C. Snochowska-Gonzalez)

Dr Claudia Snochowska-Gonzalez – doktor socjologii, kulturoznawczyni. W swojej pracy naukowej koncentruje się na związkach między polską postkolonialnością, płcią i narodem, zajmuje się także kwestią praw reprodukcyjnych i mobilizacją kobiet na rzecz liberalizacji prawa antyaborcyjnego. W swoich aktualnych badaniach prowadzonych w IS PAN bada volkistowskie inspiracje w polskim życiu publicznym oraz środkowoeuropejski kontekst polskiego wczesnego nacjonalizmu. Autorka monografii *Wolność i pisanie. Dorota Masłowska i Andrzej Stasiuk w postkolonialnej Polsce* (2017).

Dzień wcześniej, 25 września, w Społecznej Szkole Podstawowej STO nr 11 przy ul. Toruńskiej 23 w Warszawie odbyły się w ramach tej samej edycji Festiwalu Nauki warsztaty „Tłumacz, czyli kto?“, które prowadziła dr Agnieszka Aysen Kaim z Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk, biegły tłumacz języka tureckiego. Prowadząca przybliżyła czwartoklasistom tajniki zawodu tłumacza. W ramach warsztatów uczniowie zapoznali się z rodzajami tłumaczeń ustnych: konsekwentnych i symultanicznych, oraz pisemnych. Za pomocą prostych ćwiczeń i zadań interakcyjnych prowadząca zachęcała uczestników do odegrania roli przemawiających dygnitarzy, naukowców, aktywistów, pokazując różne rejestry języka ojczystego. Ćwiczenia odbyły się nie tylko w rzeczywistych językach, jak polski i angielski, ale także w nieistniejącym języku wymyślanym przez dzieci i prowadzącą, z włączeniem elementów gry i zabawy.

(Oprac. A. A. Kaim)

Dr Agnieszka Aysen Kaim – asystentka w IS PAN, orientalistka, tłumaczka języka tureckiego. Zajmuje się literaturą ustną, sztuką widowiskową na Bliskim Wschodzie, kinematografią turecką, wpływami tureckimi na Bałkanach, mistycyzmem muzułmańskiego w literaturze i obrzędach, Polakami kategorii gobetween w Imperium Osmańskim. Członek Zarządu Europejskiej Federacji Opowiadaczy i Stowarzyszenia „Grupa Studnia O.”, w którym działa jako opowiadaczka i animatorka kultury, realizując projekty kulturalne w kraju i za granicą. Autorka monografii *Meddah – turecki tradycyjny teatr jednego aktora. Spotkanie tradycji kultury ustnej z kulturą widowiskową* (2020) oraz autorskiej opowieści dla dzieci i młodzieży *Bahar znaczy Wiosna* (2015).

Warsztaty z czwartoklasistami. Fot. A. Weiss

Warsztaty z czwartoklasistami. Fot. A. Weiss

**WYSTĄPIENIE DR KAROLINY ĆWIEK-ROGALSKIEJ
ÓW TRUP DEMONICZNY – KONSTRUOWANIE MĘSKIEGO
CIAŁA W PROCESIE UPAMIĘTNIANIA NIEMIECKICH
POLEGŁYCH W I WOJNIE ŚWIATOWEJ W RAMACH
OTWARTEGO #SEMINARIUM HISTORII GENDER**

Dnia 14 września 2020 roku na pierwszym spotkaniu inauguracyjnym działalność Otwartego Seminarium Historii Gender, prowadzonego przez dr Dobrochnę Kałwę z Wydziału Historii Uniwersytetu Warszawskiego, dr Karolina Ćwiek-Rogalska z Instytutu Sławistyki Polskiej Akademii Nauk przedstawiła on-line referat pt. *Ów trup demoniczny – konstruowanie męskiego ciała w procesie upamiętniania niemieckich poległych w I wojnie światowej*. Komentatorem prezentacji był dr hab. Maciej Górny, profesor Instytutu Historii im. T. Manteuffla Polskiej Akademii Nauk. Seminarium odbyło się za pośrednictwem platformy Google Meet i zgromadziło ponad sześćdziesięciu dyskutantów i słuchaczy.

Kriegerdenkmal – jeden z analizowanych pomników znajdujący się do dzisiaj w środkowopomorskim miasteczku Polanów. Fot. K. Ćwiek-Rogalska

Tematem prezentacji był sport jako środek upamiętnienia niemieckich poległych w I wojnie światowej, z uwzględnieniem roli składania oraz rozkładania męskiego ciała na pomnikach ku czci poległych. Autorka wskazała na upamiętnianie jako performatywną praktykę życia społecznego i zaproponowała, by pomniki wojenne analizować jako elementy procesów stabilizujących różne grupy społeczne. Przedmiotem jej analizy były „krajobrazy sportowe” w postaci pomników wojennych wzniesionych w sąsiedztwie boisk lub innych obiektów rekreacyjnych (Polanów, Krzecko, Płoty) oraz odrębne upamiętnienia poległych sportowców (Warszewo, Gryfice). Analiza taka objęła praktyki upamiętniania w oparciu o źródła wizualne, a skupiała się na pomnikach wojennych wzniesionych w latach dwudziestych i trzydziestych ubiegłego wieku na terenie Pomorza, akcentując zmiany zachodzące między okresem Republiki Weimarskiej i III Rzeszy. W przewodniej hipotezie wystąpienia autorka założyła, że była to również zmiana w strukturze społeczeństwa niemieckiego. Po wstępnych wyjaśnieniach na temat cielesnego charakteru niemieckiego społeczeństwa po 1918 roku autorka przeanalizowała rolę ciał w procesach upamiętniających, udowadniając, że męskie ciała poległych zostały w nich przetworzone, a polegli stali się ważną częścią niemieckiego społeczeństwa po 1918 roku.

(Oprac. K. Ćwiek-Rogalska)

Dr Karolina Ćwiek-Rogalska – adiunktka w IS PAN, bohemistka i antropolożka. Stypendystka Fundacji na rzecz Nauki Polskiej, Fundacji Fulbrighta i Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej. Zajmuje się przemianami krajobrazu kulturowego w dawnej Czechosłowacji oraz w Polsce po wysiedleniach przebiegających od roku 1945. Redaktorka naczelna czasopisma „Adeptus”. Jest autorką monografii *Zapamiętane w krajobrazie. Krajobraz czesko-niemieckiego pogranicza w czasach przemian* (2018).

**REFERAT DR KAROLINY ĆWIEK-ROGALSKIEJ I MGR IZABELI
MRZYGLÓD ANALIZA FIGURY NIEZNANEGO ŻOŁNIERZA
W POLSCE I CZECHOSŁOWACJI OKRESU MIĘDZYWOJENNEGO
NA MIĘDZYNARODOWEJ KONFERENCJI NAUKOWEJ
„ROK 1920 W POLSCE I EUROPIE” W BERLINIE**

W dniach 7–9 października 2020 roku miała miejsce Międzynarodowa Konferencja Naukowa na stulecie wojny polsko-sowieckiej »

pt. „Rok 1920 w Polsce i Europie / Das Jahr 1920 in Polen und Europa”, zorganizowana przez Centrum Badań Historycznych PAN w Berlinie. W związku z trwającą pandemią COVID-19 konferencja przeniosła się w przestrzeń wirtualną i była simultanicznie tłumaczona na język niemiecki. W panelu poświęconym mitom i miejscom pamięci w opowieści o wojnie znalazł się referat przygotowany razem przez dr Karolinę Ćwiek-Rogalską z Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk oraz mgr Izabelę Mrzygłód, doktorantkę w Instytucie Historycznym Uniwersytetu Warszawskiego. W wystąpieniu zatytułowanym *Analiza figury Nieznanego Żołnierza w Polsce i Czechosłowacji okresu międzywojennego* autorki zaprezentowały wstępne wyniki wspólnego projektu mającego na celu określić rolę i obraz kobiet w dyskursie na temat figury Nieznanego Żołnierza w obu krajach.

(Oprac. K. Ćwiek-Rogalska)

WYKŁAD ON-LINE: PRZYGODY RÓŻNE POLSKICH POSEŁSTW DO IMPERIUM OSMANSKIEGO, CZYLI POLAK NA TURECKIM KAZANIU DR AGNIESZKI AYŞEN KAIM, W RAMACH WYSTAWY „NAMIOTY TURECKIE” NA KRAKOWSKIM WAWELU

Wysoka Porta i Rzeczpospolita Obojga Narodów, począwszy od XV wieku, wymieniały ze sobą liczne poselstwa. Etykieta osmańskiego dworu była na tyle skomplikowana, że wielu polskich arystokratów nie radziło sobie z dostosowaniem się do obowiązującego protokołu.

Wjazd ambasady Piotra Potockiego do Pery (Beyoğlu), 31 marca 1790 roku (malarz nieznan, ok. 1792 roku, Muzeum Pałacu Króla Jana III w Wilanowie).

Źródło: https://www.wilanow-palac.pl/o_strojach_uczestnikow_ostatniego_polskiego_poselstwa_w_stambule_w_1790_r_oku.html

Kim w tej wymianie kulturowej byli tłumacze, dragomani, odźwierni bram Orientu? Czy jako czołowi informatorzy bywali pomocni w wymianach dyplomatycznych? Jakże popełniali błędy i komu służyli? Wykład pokazał, jak polscy goście radzili sobie w osmańskim seraju na tureckich kazaniach i „dywanach”.

(Oprac. A. A. Kaim)

ZAGRANICZNI DOKTORANCI W IS PAN (PROM, NAWA)

Komisja ds. rekrutacji doktorantów z zagranicy do programu Narodowej Agencji Wymiany Akademickiej PROM – „Międzynarodowa wymiana stypendialna doktorantów i kadry akademickiej” (umowa nr PPI/PRO/2019/1/00003/U/00001) przyznała środki na czternastodniową kwerendę w Polsce panu Frederikowi Langemu (Uniwersytet w Ratyzbonie).

Gratulujemy!

NOWOŚCI WYDAWNICZE

Nicole Dołowy-Rybińska, *„No One Will Do This For Us”. The Linguistic and Cultural Practices of Young Activists Representing European Linguistic Minorities*, tłum. Daniel Sax, Berlin: Peter Lang 2020

W efekcie grantu Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki w wydawnictwie Peter Lang ukazał się przekład na język angielski monografii *Nikt za nas tego nie robi. Praktyki językowe i kulturowe młodych aktywistów mniejszości językowych Europy* (Toruń, 2017) dr hab. Nicole Dołowy-Rybińskiej, prof. IS PAN. Książka została przetłumaczona przez Daniela Saxa. Ukazała się jako 14 tom serii „Sprach- und Kulturkontakte in Europas Mitte. Studien zur Slawistik und Germanistik”.

Książka ukazuje praktyki językowe i kulturowe młodych ludzi należących do mniejszości językowych Europy. Materiał do niej został pozyskany podczas badań terenowych, prowadzonych wśród Kaszubów w Polsce, Górnołużyczan w Niemczech, Bretończyków we Francji i Walijszczyków w Wielkiej Brytanii. Na badania te składało się około stu częściowo ustrukturyzowanych wywiadów z młodymi ludźmi w wieku 16–25 lat oraz obserwacje uczestniczące prowadzone podczas różnego rodzaju działań kulturalnych, spotkań czy wydarzeń. Problemy mniejszości, takie jak tworzenie przez własną grupę oraz przez społeczeństwo dominujące wizerunek kultury mniejszościowej, tworzenie się tożsamości kulturowej i językowej, konieczność podejmowania działań na rzecz ochrony własnej kultury i języka, przedstawiono z perspektywy młodych aktywistów językowych. Analizie poddano drogę młodych ludzi do aktywizmu językowego.

Monografia porusza najistotniejsze problemy socjolingwistyki zajmującej się zagrożonymi językami: kwestię użytkowników języków mniejszościowych (natywnych, uczących się i tzw. nowomówców), edukacji w językach mniejszościowych, relacji między językiem mniejszościowym a tożsamością kulturową.

Książka w wersji elektronicznej znajduje się w otwartym dostępie pod linkiem: <https://www.peterlang.com/view/title/68250>.

(Oprac. N. Dołowy-Rybińska)

Publikacja finansowana przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki w latach 2018–2020, nr projektu 21H 18 0088 86 (90.162 zł).

NARODOWY PROGRAM
ROZWOJU HUMANISTYKI

Leksykon idei wędrownych na słowiańskich Bałkanach, XVIII–XXI wiek, tom 10: Hasła podporządkowane pod redakcją Grażyny Szwat-Gyłybowej, przy współpracy Doroty Gil i Lecha Miodyńskiego [Idee Wędrowne na Słowiańskich Bałkanach 10], Warszawa: Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk i Fundacja Slawistyczna 2020

W repozytorium iRetslaw, w zbiorze Wydawnictwa Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk jest dostępny ostatni tom *Leksykonu idei wędrownych na słowiańskich Bałkanach, XVIII–XXI wiek* pod redakcją Grażyny Szwat-Gyłybowej, przy współpracy Doroty Gil i Lecha Miodyńskiego, stanowiący jednocześnie dziesiąty tom nowej serii IS PAN „Idee Wędrowne na Słowiańskich Bałkanach” (<https://hdl.handle.net/20.500.12528/1521>). »

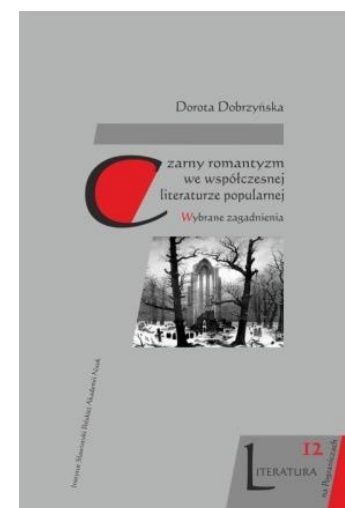
Tom ten zamyka wielotomowe opracowanie, przygotowane w całości przez slawistów z ośrodków polskich oraz zagranicznych w ramach grantu NCN OPUS (2014/13/B/HS2/01057). Cały leksykon obejmuje 27 idei, których semantyka została przebadana odrębnie dla każdego z siedmiu współczesnych krajów południowej Słowiańszczyzny: Bośni i Hercegowiny, Bułgarii, Chorwacji, Czarnogóry, Macedonii, Serbii i Słowenii. Tom 10 różni się od tomów poprzednich charakterem i funkcją zawartych w nim opracowań, nazwanych „hasłami podporządkowanymi”.

Jak pisze we wstępie inicjatorka przedsięwzięcia, dr hab. Grażyna Szwat-Gyłybowa, prof. IS PAN, dopełniają i rozwijają one hasła poświęcone ideom „o opis i interpretację takich zjawisk, które badacze uznali za warte wyeksponowania z racji ich wielokierunkowych i wielowartościowych funkcjonalizacji w sferze imaginariów zbiorowych, a które z powodu przyjętych ograniczeń objętości nie mogły się zmieścić w tekście głównym”. Etykiety tych dziewięćdziesięciu dwóch wybranych arbitralnie haseł należą do „heterogenicznego porządku myślenia potocznego właściwego poszczególnym kulturom słowiańskiego Południa; to swego rodzaju kapsuły pamięci dające się przypisać różnym warstwom narodowych imaginariów społecznych, włączane do gry w wiecznym *briko-lażu* nowych i na poły zużytych, na poły nieśmiertelnych form”.

(Oprac. D. Leśniewska)

Publikacja (wydanie monografii i umieszczenie jej w otwartym dostępie) – zadanie finansowane w ramach umowy 703/P-DUN/2019 ze środków Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego przeznaczonych na działalność upowszechniającą naukę.

Dorota Dobrzyńska, Czarny romantyzm we współczesnej literaturze popularnej. Wybrane zagadnienia [Literatura na Pograniczach 12], Warszawa: Instytut Slawistyki Polskiej Akademii Nauk 2020

W repozytorium Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk iReneslaw, w kolekcji „Literatura na Pograniczach” została opublikowana monografia dr Doroty Dobrzyńskiej *Czarny romantyzm we współczesnej literaturze popularnej. Wybrane zagadnienia*. Książka ukazuje się jako 12. tom serii „Literatura na Pograniczach” – pierwszy po trzynastoletniej przerwie (<https://hdl.handle.net/20.500.12528/1522>).

Tematem monografii jest wpływ tzw. czarnego romantyzmu na współczesną lite-

raturę popularną – polską oraz zagraniczną. Zgodnie z aktualnymi trendami w nauce autorka postrzega romantyzm jako zjawisko estetyczno-filozoficzne i traktuje nie tylko jako zakończoną epokę w historii literatury i sztuki, lecz również jako specyficzny styl. Do analizy wykorzystuje pojęcie „czarnego romantyzmu” – nurtu w literaturze i sztuce głównie amerykańskiej i zachodnioeuropejskiej, który charakteryzują: mroczna atmosfera dzieł, tajemniczy bohaterowie odkrywający sekrety egzystencji, motywy śmierci, melancholii i szaleństwa, nawiązania do baśni i ludowości. »

Autorka analizuje m.in. młodzieżowe powieści Carlosa Ruiza Zafóna, opowiadanie Fredericka Forsytha *Szepczący Wiatr*, powieść Krzysztofa Kotowskiego *Krew na placu Lalek*; polską literaturę fantasy (cykle opowiadań Andrzeja Sapkowskiego i Anny Kańtoch), powieści kryminalne, takie jak *Sherlock Holmes i mądrość umarłych* Rodolfa Martíneza czy *Jul* Pawła Goźlińskiego. D. Dobrzyńska uważa, że obecność elementów czarnego romantyzmu w polskiej i zagranicznej literaturze popularnej może wpłynąć na ogólną zmianę zwłaszcza w polskim postrzeganiu romantyzmu.

(Oprac. D. Leśniewska)

BIBLIOTEKI A KSIĄŻKI W OTWARTYM DOSTĘPIE. WARSZTAT W RAMACH PROJEKTU COPIM I OPERAS-P

Dnia 13 sierpnia 2020 roku odbyły się warsztaty zatytułowane „Biblioteki i książki w otwartym dostępie”, zorganizowane w ramach realizacji dwóch międzynarodowych projektów poświęconych tworzeniu struktur otwartej nauki i sposobom jej finansowania: COPIM (Community-Led Open Publishing Infrastructures and Monographs) oraz OPERAS-P (Open Scholarly Communication in European Research Area for Social Sciences and Humanities – Preparation). Wzięło w nich udział trzynastu uczestników z instytucji naukowych Gdańska, Katowic, Krakowa, Łodzi, Poznania, Torunia i Warszawy (bibliotekarzy, wydawców, pełnomocników ds. polityki otwartego dostępu), w tym z Instytutu Slawistyki Polskiej Akademii Nauk.

Warsztaty, których poprzednie dwie edycje odbyły się w środowisku wydawców i bibliotekarzy brytyjskich i amerykańskich, były poświęcone roli bibliotek w finansowaniu książek publikowanych w otwartym dostępie. Przedstawiony model zakładał finansowanie przez biblioteki naukowe międzynarodowej grupy wydawców „open accessowych” w postaci stałej rocznej opłaty w zamian za możliwość umieszczenia w swoich repozytoriach wszystkich monografii wydanych w danym roku przez grupę.

Uczestnicy z zainteresowaniem odnieśli się do projektu, idei publikowania w otwartym dostępie na arenie międzynarodowej i tzw. modeli biznesowych służących jego finansowaniu.

Niemniej w dyskusji oraz poprzedzającej ją ankiecie przede wszystkim wskazano na specyficzne uwarunkowania polskiej nauki, zupełnie inne niż w krajach anglosaskich, m.in. na jednostronne, niestabilne finansowanie humanistyki ze środków publicznych, bariery prawne i administracyjne w postaci prawa o zamówieniach publicznych czy obowiązywanie wykazu punktowanych wydawców (i w ogóle „punktozy”), a także na istniejące blokady mentalne zarówno wśród autorów, jak i wydawców.

Podsumowanie warsztatów zamieściła prowadząca spotkanie, pani Agata Morka, na stronie COPIM: <https://copim.pubpub.org/pub/13155c60/release/1>.

(Oprac. D. Leśniewska)